

MENSENRECHTEN-ACTUALITEITEN.NL

April – juni 2025

Jolanda Andela, Charlotte Baarda, Azar Eskandari, Hannah Jans, Krista Janssen, Samantha Smidt, Anne-Rose Stolk en Pepijn van der Vegt *

Samenvatting | De rubriek mensenrechten-actualiteiten.nl beoogt door middel van korte berichten informatie te geven over recente ontwikkelingen in de nationale rechtspraak, de parlementaire praktijk, het regeringsbeleid en de beslissingen van decentrale overheden op het terrein van de grond- en mensenrechten. Door verwijzingen naar verdere bronnen wil deze rubriek vooral als een richtingwijzer fungeren naar uitvoeriger informatie over de gepresenteerde onderwerpen. Waar in deze rubriek verwezen wordt naar jurisprudentie met een European Case Law Identifier (ECLI), is de betreffende uitspraak te raadplegen op de internetsite van de rechterlijke macht, www.rechtspraak.nl (onder het vermelde nummer).

DOI | 10.54195/NTM.23731

© Author(s); licensed under Creative Commons Attribution 4.0

Een verkenning naar een wettelijk verbod op gezichtsbedekking bij demonstraties

De minister van Binnenlandse Zaken heeft in een debat over het demonstratierecht op 22 januari 2025 een toezegging gedaan om een verkenning naar een wettelijk verbod op gezichtsbedekkende kleding bij demonstraties in de Wet openbare manifestaties (Wom) uit te laten voeren. De vraag is echter of een algeheel verbod überhaupt kan worden gerechtvaardigd door de minister.

Het demonstratierecht omvat namelijk de vrijheid om te kiezen waar, wanneer en hoe er wordt gedemonstreerd. De keuze voor vermommingen, anonimiteit en bepaalde kleding zijn te beschouwen als onderdeel van dit recht. Zowel burgerlijke ongehoorzaamheid (indien vreedzaam), als gedrag dat aanstoet kan geven of tijdelijk hinder kan veroorzaken voor derden, kan onderdeel zijn van een vreedzame betoging.¹ Een veilig verloop van demonstraties en ordebewaring zijn taken van de burgemeester. Op grond van de Wom kan de burgemeester beperkingen opleggen met betrekking tot hoe er gedemonstreerd mag worden. Gelet op de huidige mogelijkheid van burgemeesters om op grond van de Wom voor specifieke demonstraties gezichtsbedekking te verbieden, lijkt een algeheel verbod niet te voldoen aan de vereisten van proportionaliteit en noodzakelijkheid. Het Nederlands Genootschap van Burgemeesters, de politie en het Openbaar

■ Mr. H. Jans en mr. J.R.E. Stolk zijn juridisch adviseurs bij het College voor de Rechten van de Mens, Dr. C. Baarda is onderzoeker, en dr. mr. J. J. Andela, mr. A. Eskandari, mr. K. Janssen, mr. S. F. Smidt, en mr. P. van der Vegt zijn beleidsadviseurs bij het College voor de Rechten van de Mens.

1 Venice Commission Assembly, Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly (3rd edition) 2019, par. 46-50.

Ministerie hebben bovendien aangegeven dat een landelijk wettelijk verbod in hun optiek geen toegevoegde waarde heeft.²

Een demonstrant kan ervoor kiezen om gezichtsbedekking te gebruiken wegens medische redenen, om specifieke meningen of religieuze overtuigingen op bepaalde symbolische wijze te uiten en/of om zichzelf tegen represailles te beschermen. Het gebruik van vermommingen mag op zichzelf niet worden beschouwd als een teken van gewelddadige bedoelingen.³ Een individu is bovendien enkel verplicht de gezichtsbedekking te verwijderen als er sprake is van een mogelijke arrestatie van de demonstrant en de gezichtsbedekking diens identificatie in de weg staat.⁴

Een algeheel verbod op gezichtsbedekking bij demonstraties kan derhalve een inbreuk vormen op het recht op eerbiediging van het privéleven van deelnemers, ook als het gaat om aanwezigheid bij een demonstratie op openbaar terrein.⁵ De ministers van Justitie en Veiligheid en Binnenlandse Zaken hebben met het oog op de behoefte aan uitzonderingen aangekondigd een vrijstellingsmogelijkheid voor gezichtsbedekking bij demonstraties in de wet op te willen nemen en de bevoegdheid daarvoor aan de burgemeester toe te kennen. Vooralsnog heeft de minister naar aanleiding van het schriftelijk overleg op 22 mei 2025 geen nieuwe stappen aangekondigd.

Vanaf 2027 kunnen uitzendbureaus strengere regels verwachten

De Tweede Kamer heeft op 15 april 2025 ingestemd met het wetsvoorstel van minister Eddy van Hijum van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).⁶ De wet 'toelating terbeschikkingstelling arbeidskrachten' komt voort uit één van de aanbevelingen van het 'Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten' (commissie Roemer),⁷ en heeft als doel om malafide uitzendbureaus harder aan te pakken.

Op dit moment zijn er nog veel misstanden in de uitzendbranche waardoor mensenrechten van arbeidsmigranten vaak geschonden worden. Denk aan onveilige werkplekken en onzekere contracten. Malafide uitzendbureaus maken misbruik van de kwetsbare positie van arbeidsmigranten en verdienen daar geld aan. De slechte huisvesting van arbeidsmigranten verdient extra aandacht, omdat deze uitzendbureaus ook vaak voor woningen van deze mensen zorgen. De rapporteur voor het recht op huisvesting van de VN, dhr. Balakrishnan, tikte Nederland in 2024 al op de vingers en riep op om tot betere huisvesting voor arbeidsmigranten te komen.⁸

2 Brief van minister J.J.M. Uitermark, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 15 april 2025, 34324-36.

3 Human Rights Committee, General Comment no. 37 (2020) on the right of peaceful assembly, par. 51, 58, 60; Venice Commission Assembly, Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly (3rd edition) 2019, par. 153.

4 Human Rights Committee, General Comment no. 37 (2020) on the right of peaceful assembly, par. 51, 58, 60; Venice Commission Assembly, Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly (3rd edition) 2019, par. 153.

5 Human Rights Committee, General Comment no. 37 (2020) on the right of peaceful assembly, par. 10, 61, 62; A/HRC/44/24, par. 33-34.

6 Kamerstukken II 2023/24, 36446, nr. 2, Wetsvoorstel Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten.

7 Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten, *Geen tweederangsburgers: aanbevelingen om misstanden bij arbeidsmigranten in Nederland tegen te gaan*, 30 oktober 2020.

8 Special Rapporteur on adequate housing, A/HRC/55/53/Add.1: *Visit to The Netherlands – Report of the Special Rapporteur on adequate housing as a component of the right to an adequate standard of living, and on the right to non-discrimination in this context*, Balakrishnan Rajagopal, 28 februari 2024.

In het wetsvoorstel is een toelatingsstelsel opgenomen. Om voor toelating in aanmerking te komen moeten uitzendbureaus onder meer een verklaring omtrent het gedrag (VOG) indienen, een waarborgsom van 100.000 euro overmaken en laten zien dat ze een eerlijk loon uitkeren en zich aan de belastingregels houden. De minister van SZW bepaalt uiteindelijk zelf of een uitzendbureau wel of niet tot dit register wordt toegelaten. Alleen toegelaten bureaus mogen op de markt opereren. Om hier toezicht op te houden wordt de arbeidsinspectie met negentig voltijdsbanen uitgebreid.

Op het moment van schrijven moet de Eerste Kamer nog over het wetsvoorstel stemmen.

Civiel verbod uitlevering Rwanda

Op 25 april 2025 besliste de civiele kamer van de Hoge Raad dat het verbod om een verdachte naar Rwanda uit te leveren, in stand kan blijven.⁹ In kort geding had de opgeëiste persoon, die in Rwanda verdacht wordt van misdrijven die verband houden met de genocide in 1994, de stelling ingenomen dat hij in Rwanda geen eerlijk proces zou krijgen, als bedoeld in artikel 6 EVRM.

De toelaatbaarheid van een uitlevering wordt in eerste aanleg getoetst door de uitleveringsrechter; ook daarbij geldt een beperkt toetsingskader op basis van weigeringsgronden in de Uitleveringswet. Tegen de beslissing van de uitleveringsrechter staat geen appel open, alleen cassatieberoep. Uiteindelijk is het de minister die beslist over de uitlevering. Vervolgens ligt alleen de weg naar de civiele rechter open om een uitlevering te voorkomen.

De civiele (rest)rechter komt niet snel tot het oordeel dat een uitlevering onrechtmatig is wegens strijd met artikel 6 EVRM. Allereerst moet sprake zijn van een reëel risico dat de opgeëiste persoon in de verzoekende staat blootgesteld wordt aan een *'flagrant denial of justice'*.¹⁰ Een enkele schending is daarvoor niet voldoende: er moet sprake zijn van een schending van de beginselen van een eerlijk proces die zó fundamenteel is dat deze de essentie van dat recht tenietdoet. Het gaat daarbij om een beoordeling van de in de verzoekende staat te voeren strafprocedure in haar geheel. Bovendien mag er geen rechtsmiddel als bedoeld in art. 13 EVRM beschikbaar zijn om een dergelijke schending aan te vechten. Bij toetsing dient de rechter uit te gaan van de juistheid van door de verzoekende autoriteiten verstrekte informatie, op grond van het interstatelijk vertrouwensbeginsel.¹¹ Wanneer een buitenlandse staat iemand wil vervolgen en daarvoor aan Nederland om uitlevering vraagt, moet diegene met sterk bewijs komen wil de uitlevering als onrechtmatig worden beoordeeld.

In deze zaak oordeelde het Hof dat de uitlevering onrechtmatig was vanwege een dreigende *'flagrant denial of justice'*. Daarbij baseerde het Hof zich onder andere op nieuw bewijsmateriaal dat door de opgeëiste persoon was overgelegd. Uit dit bewijsmateriaal bleek dat de mensenrechtensituatie in Rwanda aanzienlijk was verslechterd. Ook bleek dat de opgeëiste persoon een bekende politiek tegenstander was van het regime in Rwanda, wat een aanzienlijk risico meebracht op een oneerlijk proces en onvoldoende rechtswaarborgen.¹²

9 HR 25 april 2025, ECLI:NL:HR:2025:592.

10 EHRM 17 januari 2012, nr. 8139/09, par. 259 (*Othman/UK*).

11 Zie Conclusie AG Snijders 24 januari 2025, ECLI:NL:PHR:2025:92, para. 3.

12 Hof Den Haag 19 december 2023, ECLI:NL:GHDHA:2023:2470.

In cassatie kwam de Staat op tegen dit oordeel van het Hof. Onder meer stelde de Staat zich op het standpunt dat het Hof een beoordeling had gegeven over dit nieuwe bewijsmateriaal, terwijl de uitleveringsrechter al in een eerder stadium over de feiten had geoordeeld. Volgens de Staat dient de civiele rechter de door de uitleveringsrechter vastgestelde feiten tot uitgangspunt te nemen en mag geen acht worden geslagen op nieuwe bewijs.¹³

De Hoge Raad volgt deze redenering van de Staat niet. Uit de wettelijke taakverdeling tussen de uitleveringsrechter en de minister volgt, dat de opgeëiste persoon de beschikking van de minister kan voorleggen aan de civiele rechter ter toetsing aan zijn fundamentele rechten. Het is dus mogelijk dat de civiele rechter tot een ander oordeel komt dan de uitleveringsrechter, op grond van feiten en omstandigheden waarover de uitleveringsrechter niet beschikte. Het verbod om de betrokkene uit te leveren is daarmee onherroepelijk geworden.

Overlevering naar Polen

Tegen de achtergrond van de politiek-juridische ontwikkelingen in Polen van de afgelopen jaren, heeft de Internationale Rechtshulpkamer (IRK) in 2021 geoordeeld dat er een ‘algemeen reëel gevaar bestaat van schending van het grondrecht op een eerlijk proces’.¹⁴

Sindsdien wordt ten overstaan van de IRK regelmatig gediscussieerd over de betekenis van deze vaststelling voor de toelaatbaarheid van overlevering naar Polen. Strijd met het door artikel 47 van het EU-Handvest voor de grondrechten gewaarborgde recht op een effectief rechtsmiddel kan aan de inwilliging van een Europees aanhoudingsbevel in de weg staan.

Toch blijkt dat een ‘algemeen reëel gevaar’ daarvoor niet zonder meer voldoende is. In een recente zaak oordeelde de IRK over een Europees aanhoudingsbevel ter fine van executie van een in Polen opgelegde gevangenisstraf. De rechtbank oordeelde dat de opgeëiste persoon onvoldoende had aangetoond dat de structurele of fundamentele gebreken in de Poolse rechtspleging een concrete invloed hadden gehad op de behandeling van zijn strafzaak.¹⁵

Op dezelfde dag kwam de IRK tot hetzelfde oordeel in een andere zaak, die ging om een vervolgingsuitlevering.¹⁶ In dit geval ging het dus om een toekomstige strafzaak. Ook hier oordeelde de rechtbank dat de opgeëiste persoon onvoldoende had aangetoond dat er een individueel reëel gevaar bestond voor een oneerlijk proces.

Deze uitspraken staan niet op zichzelf: al geruime tijd wordt executie- en vervolgingsoverlevering naar Polen regelmatig toegestaan.¹⁷ Wat ook verder in algemene zin aan te merken is op de Poolse rechtspleging, wanneer iemand er niet in slaagt om in zijn eigen individuele geval een schending van het recht op een eerlijk proces aan te tonen, kan dit niet aan de inwilliging van een Europees aanhoudingsbevel in de weg staan.

13 HR 25 april 2025, ECLI:NL:HR:2025:592, r.o. 3.1 – 3.3.

14 Rb. Amsterdam 10 februari 2021, ECLI:NL:RBAMS:2021:420, r.o. 5.3.1-5.3.3 en Rb. Amsterdam 6 april 2022, ECLI:NL:RBAMS:2022:1794, r.o. 4.4.

15 Rb. Amsterdam 13 mei 2025, ECLI:NL:RBAMS:2025:3077.

16 Rb. Amsterdam 13 mei 2025, ECLI:NL:RBAMS:2025:3043.

17 Zie bijv. Rb. Amsterdam 6 maart 2025, ECLI:NL:RBAMS:2025:1546; Rb. Amsterdam 7 mei 2025, ECLI:NL:RBAMS:2025:2989; Rb. Amsterdam 7 mei 2025, ECLI:NL:RBAMS:2025:2986; Rb. Amsterdam 7 mei 2025, ECLI:NL:RBAMS:2025:2985.

Afwijzing herhaalde asielaanvraag onder artikel 3 EVRM en verblijfsvergunning op grond van artikel 8 EVRM

In deze zaak beoordeelt de rechtbank het beroep van eiseres tegen de afwijzing van haar herhaalde asielaanvraag, waarbij zij zich zowel op artikel 3 als op artikel 8 EVRM beroept.¹⁸ De aanvraag ziet enerzijds op haar eigen situatie en die van haar eerste minderjarige zoon (artikel 3 EVRM), en anderzijds op een reguliere verblijfsvergunning ten behoeve van haar tweede minderjarige zoon (artikel 8 EVRM). Eiseres voert aan dat zij bij terugkeer naar Ethiopië vreest voor problemen met haar familie en voor de verslechterde veiligheidssituatie in het land.

De rechtbank stelt voorop dat het op grond van artikel 3 EVRM in eerste instantie aan de vreemdeling is om aannemelijk te maken dat hij of zij bij terugkeer een reëel risico loopt op een behandeling in strijd met dit artikel. Uit vaste jurisprudentie van het EHRM volgt dat, gezien het absolute karakter van artikel 3 EVRM, de overheden verplicht zijn om uit eigen beweging een ex nunc-toets toe te passen, dat wil zeggen dat bij de beoordeling hiervan rekening moet worden gehouden met de actuele situatie in het land van herkomst.¹⁹ De rechtbank is echter van oordeel dat eiseres in dit geval niet heeft kunnen aantonen met welke concrete en actuele informatie specifiek in haar situatie rekening had moeten worden gehouden. De rechtbank oordeelt dan ook dat de minister zich terecht op het standpunt heeft gesteld dat eiseres geen reëel risico loopt op een schending van artikel 3 EVRM bij terugkeer naar Ethiopië.

Op grond van artikel 4 van de Kwalificatierichtlijn (2011/95/EU) geldt een samenwerkingsverplichting die onder meer inhoudt dat de minister bepaalde informatie moet verstrekken als hij daar gemakkelijker toegang toe heeft. Tegelijk rust op de vreemdeling een inspanningsverplichting om zijn beschermingsverzoek met relevante gegevens te onderbouwen. Met betrekking tot de samenwerkingsverplichting, merkt de rechtbank op dat eiseres onvoldoende heeft geconcretiseerd op welke wijze de minister meer met haar had moeten samenwerken.

Ten aanzien van artikel 8 EVRM voert eiseres aan dat haar tweede minderjarige zoon, die in Nederland is geboren, een verblijfsrecht zou moeten verkrijgen op basis van het gezinsleven met zijn vader. De rechtbank stelt vast dat deze zoon is geboren buiten een huwelijk, en dat niet is komen vast te staan dat er ten tijde van zijn geboorte sprake was van een daarmee gelijk te stellen duurzame relatie tussen eiseres en de vader van het kind. De rechtbank oordeelt dat de minister de herhaalde asielaanvraag en het verzoek op grond van artikel 8 EVRM terecht heeft afgewezen. Eiseres heeft geen reëel risico op schending van artikel 3 EVRM aangetoond, noch gezinsleven dat een verblijf in Nederland rechtvaardigt.

College: geen creditcard omdat aanvrager Wajong uitkering heeft is discriminatie

Het College voor de Rechten van de Mens (College) oordeelde recent over twee zaken die een man had aangespannen omdat zijn aanvraag voor een creditcard was afgewezen. De ene zaak richtte zich tegen de bank waar hij de creditcard aanvroeg, ABN AMRO Bank N.V. (de bank),²⁰ en de andere zaak tegen de dochteronderneming die de aanvraag beoordeelt, International

18 Rb. Den Haag, ECLI:NL:RBDHA:2025:8277, 9 mei 2025.

19 EHRM 23 maart 2016, nr. 43611/11 (*F.G./Zweden*); EHRM, 12 november 2024, nr. 56390/21 (*M.I./Zwitserland*).

20 College voor de Rechten van de Mens 25 maart 2025, 2025-32.

Creditcard Services (ICS).²¹ In beide gevallen oordeelde het College dat sprake was van discriminatie op grond van handicap of chronische ziekte.

Het ging in deze zaak om een man die een studentencreditcard aanvraagt via de website van de bank. Hij ontvangt een Wajong-uitkering. ICS handelt de aanvraag en uitgifte af. Zij wijst de aanvraag af met als reden dat het inkomen van de man onvoldoende bestendig is. Hij dient daarop een klacht in en licht toe dat zijn uitkering van blijvende aard is en dus dat zijn inkomen voldoende bestendig is. Er vindt contact plaats met ICS, maar het besluit blijft ongewijzigd. Volgens de man maken zowel de bank als ICS hiermee verboden onderscheid op grond van handicap of chronische ziekte. Ook zou zijn discriminatieklacht onvoldoende zorgvuldig behandeld zijn.

Interessant is hier allereerst de verhoudingen tussen de bank en haar dochteronderneming; wie is verantwoordelijk voor wat? De bank voert namelijk aan dat zij geen partij is in deze zaak, omdat de dochteronderneming de aanvraag beoordeelt. Het College stelt vast dat de bank de creditcard aanbiedt op de website en dat deze ook via de eigen website kan worden aangevraagd. De naam van de bank staat op de creditcard en haar voorwaarden zijn van toepassing. Gezien de verwevenheid tussen de bank en de dochteronderneming en de wijze waarop verweerder de creditcard aanbiedt, overweegt het College dat de bank zelf kan worden aangesproken op het gestelde onderscheid. Het College acht de bank bovendien verantwoordelijk voor het handelen van derden die zij bij de uitvoering van haar financiële dienstverlening betreft.

Het College concludeert dat het weigeren vanwege een Wajong-uitkering direct onderscheid op grond van handicap of chronische ziekte oplevert. Het is namelijk nagenoeg onmogelijk om een Wajong-uitkering te krijgen zonder dat er sprake is van een handicap in de zin van de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte. Een vergelijkbare vraag zien we terug bij andere uitkeringen, zoals de WIA-uitkering. Bepalend is daarbij of ook personen zonder handicap of chronische ziekte in aanmerking kunnen komen voor deze uitkering. Een ander voorbeeld van een dergelijke redenering zien we bij het afwijzen van iemand die onder bewind gesteld is. Dit zal eerder leiden tot indirect onderscheid, omdat er verschillende redenen kunnen zijn voor een onderbewindstelling.²²

Geen recht op compensatie vanwege zwangerschapsverlof? College oordeelt of sprake is van zwangerschapsdiscriminatie

Het College heeft in een zaak over zwangerschapsdiscriminatie geoordeeld dat sprake is van discriminatie wanneer een compensatieregeling niet wordt toegekend aan een vrouwelijke werknemer, omdat zij met zwangerschapsverlof was.²³ Het oordeel is met name interessant omdat het ingaat op het verschil tussen afwezigheid door zwangerschapsverlof en afwezigheid door zwangerschapsgerelateerde ziekte.

Allereerst de feiten. Een vrouwelijke medewerker start met de politieopleiding. Op het moment dat de vrouw met zwangerschapsverlof gaat, vallen ook veel lessen uit door de coronacrisis. Hierdoor lopen studenten vertraging op en dit heeft ook gevolgen voor hun salaris. De

21 College voor de Rechten van de Mens 25 maart 2025, 2025-33.

22 Zie hierover bijv. College voor de Rechten van de Mens 13 augustus 2024, 2024-69.

23 College voor de Rechten van de Mens 31 maart 2025, 2025-35.

korpschef besluit dit financiële nadeel te compenseren doormiddel van een covid-compensatie. De vrouw rond de opleiding af op hetzelfde moment als een mannelijke medestudent. De mannelijke student ontvangt de covid-compensatie en krijgt daardoor een salarisverhoging. De vrouw krijgt de covid-compensatie niet en dus ook geen salarisverhoging. Zij vindt dat hier sprake is van discriminatie op grond van geslacht en legt de zaak voor aan het College.

Het College beoordeelt eerst of de situaties van de mannelijke en vrouwelijke werknemer met elkaar vergelijkbaar zijn. Verzoeker en haar mannelijke collega zijn tegelijkertijd begonnen met de politieopleiding. Verzoeker en de collega hebben de opleiding gelijktijdig afgerond en zijn aangesteld in dezelfde functie. De mannelijke collega heeft de covid-compensatie gekregen en is daardoor hoger ingeschaald dan verzoeker. Het College stelt vast dat zowel verzoeker als haar mannelijke collega in dezelfde periode studievertraging hebben opgelopen. Hun situaties zijn daarmee vergelijkbaar, maar zij zijn niet hetzelfde behandeld door verweerder.

Vervolgens moet het College beoordelen of verzoeker hiermee is gediscrimineerd op grond van geslacht. Verweerder voert aan dat geen sprake is van discriminatie, omdat de redenen van de vertraging verschillen. Verzoeker had ongeacht de coronacrisis vertraging opgelopen vanwege haar zwangerschapsverlof. Verweerder heeft alle redenen van vertraging die niet veroorzaakt zijn door de coronacrisis hetzelfde behandeld. Daarbij beroept verweerder zich op het arrest *McKenna* van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ EU), waarin staat dat een werkgever bij de beloning van een vrouwelijke werknemer die vanwege zwangerschapsgereleerde ziekte niet kan werken hetzelfde moet behandelen als een mannelijke werknemer die afwezig is vanwege ziekte.²⁴

Het College volgt het standpunt van verweerder niet. Een belangrijke overweging daarbij is dat er onderscheid gemaakt moet worden tussen afwezigheid door zwangerschapsverlof en afwezigheid door zwangerschapsgereleerde ziekte. Afwezigheid door zwangerschapsverlof is een onlosmakelijk en onvermijdelijk gevolg van de zwangerschap zelf. Uitsluitend vrouwelijke medewerkers krijgen met deze situatie te maken en dit kan je niet vergelijken met (andere) ziekte. De afwezigheid van verzoeker kan dan ook niet gelijkgesteld worden met bijvoorbeeld de afwezigheid door ziekte of vertraging die is opgelopen bij het schrijven van een scriptie.

Het College concludeert dat verweerder onderscheid heeft gemaakt op grond van zwangerschap door de vrouw niet in aanmerking te laten komen voor de covid-compensatie omdat zij in dezelfde periode met zwangerschapsverlof was. Dit is een vorm van direct onderscheid op grond van geslacht.

De discriminatiecijfers uit 2024

De gezamenlijke registratiegegevens van de Nationale Politie, antidiscrimatievoorzieningen (ADV's), het Meld.Online Discriminatie (MOD), het College, de Nationale ombudsman (NO) en de Kinderombudsman, geven een overzicht van het aantal discriminatie-incidenten en meldingen bij officiële instanties in 2024.²⁵ Deze geven inzicht in de aard (gronden en terreinen) van gemelde discriminatie-incidenten, in (ontwikkelingen in) de meldingsbereidheid, en het

²⁴ HvJ EU 8 september 2005, ECLI:NL:EU:C:2005:513 (*McKenna*).

²⁵ Discriminatiecijfers in 2024, *Een rapport over registraties van discriminatie-incidenten door de politie, en meldingen bij antidiscrimatievoorzieningen en andere organisaties in Nederland*, april 2025.

rapport geeft ook duiding aan de cijfers tegen de achtergrond van maatschappelijke ontwikkelingen en debat.

Opvallend is dat de ADV's een enorme toename van discriminatiemeldingen registreren in 2024: meer dan een verdubbeling van het jaar daarvoor. Ook bij Meld.Online Discriminatie is er een forse toename van het aantal meldingen (van 483 in 2023, naar 718 meldingen in 2024). De stijging van discriminatiemeldingen bij de Politie zet eveneens gestaag door (van 8990 in 2023, naar 9613 in 2024).

De grond 'herkomst' (huidskleur, afkomst en nationale of etnische afstamming) is ook in 2024 weer veruit de meest geregistreerde discriminatiegrond bij zowel de Politie, ADV's, Meld.Online Discriminatie, de NO als de Kinderombudsman, waarmee de trend van de afgelopen jaren doorzet. Alleen bij het College is de meest voorkomende discriminatiegrond handicap/chronische ziekte.

De stijging van discriminatie van en geweld tegen de LHBTQI+ gemeenschap die in 2023 al werd waargenomen, heeft dit jaar doorgezet. De discriminatie van transgender personen is met 20% gestegen en tegen de gemeenschap in het algemeen is de stijging 37%.²⁶

Ongelijkheid in Nederland zit in sociale klasse, niet in woonplaats

Uit het onderzoek 'Verdeeld over het Land' van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) dat 5 juni verscheen, blijkt dat de kloof tussen de randstad en het platteland niet zo belangrijk is als het om ongelijkheid gaat.²⁷ Wat echt telt voor iemands positie in de maatschappij is niet waar iemand woont, maar of diegene toegang heeft tot voldoende hulpbronnen. Regionale verschillen bestaan, maar zijn meestal maar klein. Hoe mensen in het leven staan en wat hun maatschappelijke overtuigingen zijn, hangen veel steker samen met sociale klasse dan met de plek waar ze wonen. Dat geldt onder meer voor ervaren discriminatie, het 'onwelbevinden', het gebruik van media, politieke oriëntatie en maatschappelijk onbehagen. Wel toont het onderzoek ook aan dat er in bepaalde regio's een sterk gevoel is dat de landelijke politiek onvoldoende oog heeft voor de regio.

Het onderzoek bouwt voort op de eerdere studie *Eigentijdse Ongelijkheid* uit 2023.²⁸ Daaruit bleek dat er in Nederland zeven sociale klassen te onderscheiden zijn, met grote onderlinge verschillen. De structurele ongelijkheid die wordt aangetoond in beide SCP-rapporten, vraagt om een nationale aanpak, gericht op basisvoorzieningen en een behoorlijke levensstandaard voor iedereen en aanvullende steun voor wie dat niet genoeg is. Ook zegt het SCP dat het belangrijk is om te investeren in sleutelmomenten zoals het volgen van onderwijs, de start op de arbeidsmarkt en ouder worden. En moeten sectoren als gezondheidszorg, woningmarkt, arbeidsmarkt, kinderopvang, sociale zekerheid en het onderwijs beter en integraal op elkaar worden afgestemd.

26 Transgender Netwerk, *stijging discriminatie tegen transgender mensen zet door*, 24 april 2025; COC, *opnieuw uiterst verontrustende stijging lhbt+ discriminatie*, 24 april 2025.

27 Sociaal en Cultureel Planbureau, *Verdeeld over het land: ongelijkheid, leefwerelden en maatschappelijke overtuigingen in provincies, regio's en gemeenten*, juni 2025.

28 Sociaal en Cultureel Planbureau, *Eigentijdse ongelijkheid: de postindustriële klassenstructuur op basis van vier typen kapitaal*, maart 2023.

Rapport kinderpulp: basisvoorzieningen staan onder druk

In de afgelopen vier jaar steeg het aantal kinderen dat door het fonds Kinderhulp is geholpen met een bijdrage voor basisvoorzieningen met ruim 40%.²⁹ Binnen deze forse groei is ook een duidelijke trend zichtbaar. Waar een paar jaar geleden vooral aanvragen worden gedaan voor grotere uitgaven zoals een bed of een laptop, zijn het de laatste jaren steeds meer aanvragen voor basisvoorzieningen geworden. Denk bijvoorbeeld aan hulpvragen voor persoonlijke verzorging zoals menstruatieproducten, maar ook deodorant, tandpasta, brillen of kleding.

De armoede die deze kinderen ervaren brengt grote zorgen met zich mee, zoals stress over eten, kleding of zelfs de huur. Ook hebben kinderen te maken met schaamte en stigmatisering. Kinderhulp geeft aan dat de nood hoog is. Ondanks andere voorzieningen zoals regelingen vanuit de gemeente, of andere fondsen, is Kinderhulp als vangnet nog hard nodig.

Het ministerie van SZW heeft onlangs een nieuw Nationaal Programma Armoede en Schulden met de kamer gedeeld.³⁰ Het aanpakken van kinderarmoede en het ondersteunen van kwetsbare gezinnen met kinderen in de leeftijd van 0-27 jaar heeft een centrale plek in dit programma gekregen.

²⁹ Kinderhulp, *Armoedestress voor kinderen en jongeren in Nederland: Basisvoorzieningen onder druk*, 17 april 2024.

³⁰ *Kamerstukken II 2024/25, 24515, nr. 799*, brief van de staatssecretaris van Participatie en Integratie van 6 juni 2025 (*Nationaal Programma Armoede en Schulden*).